

Beste leden en relaties,

Nu de meesten van jullie al van hun welverdiende zonnige zomervakantie hebben genoten en ook Reusel kermis weer voorbij is, sturen we je hierbij onze kersverse nieuwsbrief.

We hebben voor jullie tijdens de long hot summer weer de nodige nieuwtjes, feiten en wetenswaardigheden bij elkaar gesprokkeld. Veel informatief leesplezier.

Bestuur en Werkgroep Communicatie.

Gemeentemagazine Reusel-De Mierden

Onder de titel "Mènde dè nouw? – Pareltjes van Reuselse woorden" verscheen er in de onlangs uitgebrachte gemeentegids van Reusel-De Mierden een artikel over het Reusels dialect..

— GEMEENTELIJKE INFORMATIE —

"MÈNDE DÈ NOUW?"

Dialecten verdwijnen in rap tempo uit de Nederlandse taal. Dat blijkt uit onderzoek van de Universiteit van Amsterdam. In de ene streek gaat het sneller dan in de andere.

Onze provincie is een van de snelste dalers. Volgens taalkundigen is het dialect uit dorpen en steden over vijftig jaar zelfs verdwenen. En de's herstatikke sund!

In onze gemeente hebben we gelukkig een ware dialect-expert! Wim van Gompel. Hij schreef maar liefst vier Reuselse woordenboeken. En daarin vind je pareltjes van Reuselse woorden. Wat dacht je van broekemmeske, schabbemöks, góffert, nòndedjuuke, zóttepraot, tamboere, roets, bijeneester of pinnekiever? De betekenis vind je onderaan elke pagina op de koop! En wist je dat het Reusels dialect ontstaan is uit invloeden van het Duits, Frans, Italiaans, Spaans, Duits en Engels?

Zoals Wim het zelf omschrijft: "Het spreken van dialect heeft niets met beschaafd of onbeschaafd te maken. Je kunt in alle talen van de wereld onbeschaafd zijn."

Broekemmeske = jong kind
Schabbemöks = helemaal naakt
Góffert = zwaargebouwde man die lompe, ongemamerd gedrag vertoont

Nòndedjuuke = vlinderdasje
Zottepraot = dwaze praat waar je geen gekoef aan moet hechten

Tamboere = luidruchtig feestvieren, uit de band springen

Roets = glijbaan
Bijeneester = koolmees
Pinnekiever = gierstaand

Ons HWR-lid en dialect-expert Wim van Gompel komt hierin aan het woord Ook in het magazine aandacht voor het enkele jaren geleden verschenen Reusels kookboekje van Heemkunde Werkgroep Reusel.

Reusel en De Mierden 25 jaar samen

Op zaterdag 1 oktober wordt het 25-jarig jubileum van onze gemeente gevierd. Die dag wordt stilgestaan bij het samengaan van de vier kernen Hulsel, Lage en Hooge Mierde en Reusel, 25 jaar geleden. In elke kern worden dan door de dorpsraden en de HWR de nodige activiteiten georganiseerd waarbij elke kern zich kan profileren en presenteren aan de bezoekers met als doelstelling: verbroedering en dorpskennis.

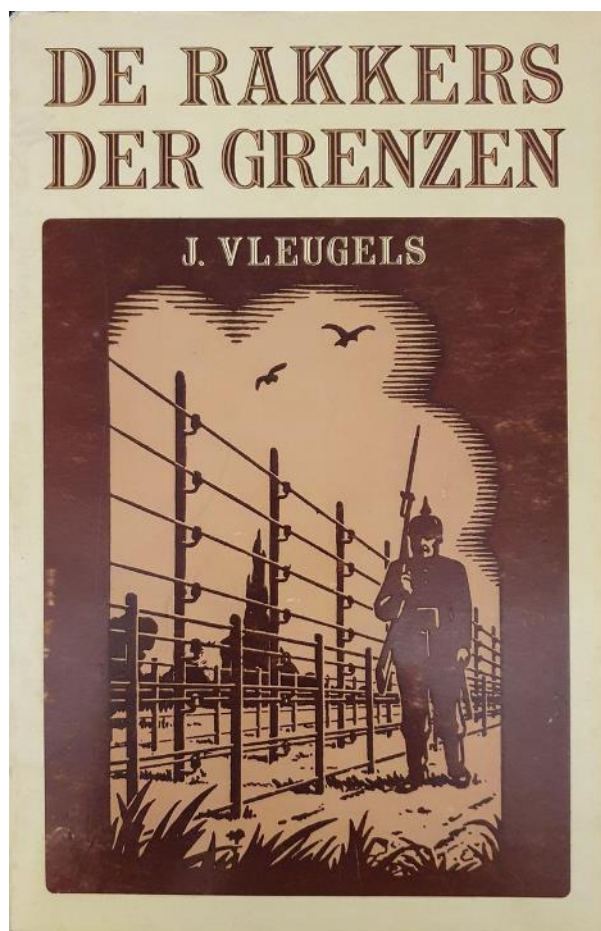
Zo is er in elke kern een puzzel- / zoektocht volgens een bepaalde wandelroute van ongeveer 1,5 km rondom de kerktoeren. Zo ook in de kern Reusel. De verenigingen binnen de gemeente hebben de gelegenheid zich langs deze route te presenteren aan het publiek en zullen dit doen naar eigen inzicht en creativiteit. Er is ook een huifkarren-pendeldienst opgezet – een vier kernen tocht – tussen de dorpen die met een "halfuurdienst" de verbinding met de kernen onderhoudt en waar alle inwoners gratis gebruik van kunnen maken.

Wij hopen op een talrijk publiek en mooi weer.

Uit de bibliotheek van de HWR

De rakkers der grenzen

Auteur: J. Vleugels

Dit boek is geschreven door J. Vleugels, die in zijn voorwoord schrijft:

De lezers die belust zijn op hoge woorden en stipte letterkunde, leggen dit boek terzijde. Zij echter, die een zuiver, bijna niet gefantaseerd oorlogsbeeld willen aanschouwen, door den schrijver zelf meegemaakt, lezen het; en de moeite hieraan besteed, zal hen met de kennis van vele gebeurtenissen verrijken.

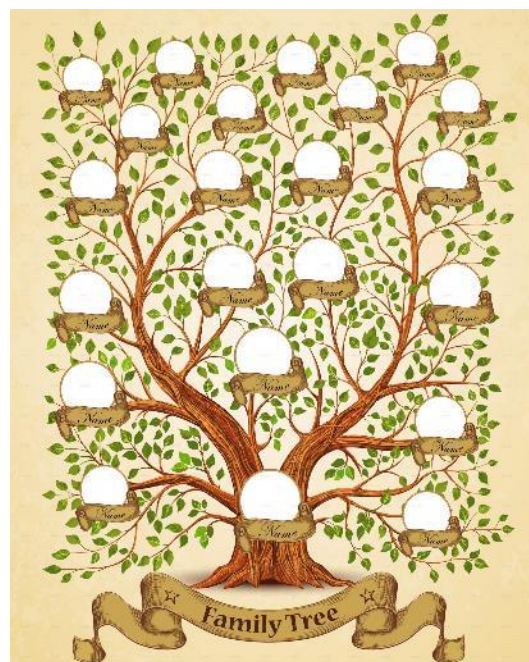
Het boek is voor het eerst uitgegeven in 1930, de tweede herziene druk verscheen in 1978. De verhalen spelen zich af tijdens de eerste wereldoorlog, zij spreken over smokkel van allerlei personen die om “hen moverende redenen” naar “Holland” wilden, sommigen hadden informatie die dienstig was voor de geallieerden, anderen wilden zich bij de troepen aan de IJzer voegen. Na de plaatsing van de “dodendraad” werd het werk van de gidsen (de rakkers) steeds moeilijker.

Globaal spelen de activiteiten zich af tussen Turnhout en Tilburg. De activiteiten lopen niet altijd goed af, gevangenisstraf, verhoren en vervolgingen zijn aan de orde van de dag. Het boek geeft een voor ons redelijk onbekend beeld van het leven aan de grens in de periode van ‘den Grooten Oorlog’.

Onze stamboomcursus

Na een gedwongen coronapauze hebben we met de belangstellenden voor onze stamboomcursus de draad weer opgepakt en een eerste bijeenkomst gehouden. We maakten kennis met elkaar en hebben de aanwezige kennis van onze cursisten geïnventariseerd.

Omdat ervaring en kennis nogal variëren en omdat we de deelnemers zo mogelijk “maatwerk” willen leveren moeten we de groep splitsen om aan die doelstelling te kunnen voldoen.

Voor de starters gaan we op 19 september meteen praktisch aan de slag en met elkaar is afgesproken om het programma Aldfaer te gebruiken.

Nog niet geheel duidelijk is hoe de aanpak eruit gaat zien voor onze gevorderde cursisten, maar ook voor hen willen we zoveel als mogelijk maatwerk leveren, dat aansluit op hun behoeften en wensen.

Uit het HWR archief

Proces Verbaal wegens de vondst van een Belgisch lijk - [25 maart 1866]

Grens Reusel – Hulsel Het vinden van een lijk

Op heden den 25 maart 1866 is bij mij Burgemeester der gemeente Reusel aangiften gedaan door Jan Lemmens, oud 36 jaren landbouwer wonende te Hulsel, en Cornelis Dirkx, oud 31 jaren landbouwer wonende te Hulsel, dat door hun bevonden is op den dijk tussen Hulsel en Reusel, op het Reusels grondgebied, een lijk van het mannelijk geslacht, welk persoon hun onbekend was, waarna ik Jan Lemmens en Cornelis Dirkx en Adriaan Kokx, verzocht met een kruiwagen om met mij burgemeester naar de plaats te begeven en aldaar aangekomen zijnde bevonden wij een lijk.

Na oplettendheid erkende dat het was Ludovicus Adriaensen, wonende te Arendonk (België) heb ik burgemeester een bode naar den Heer Schoenmakers, dokter te Bladel, gezonden, dewelke directelijk bij mij heeft begeven tot de vicarius er geene sporen van mishandeling heeft, waarop ik burgemeester het lijk onderzocht heb en in zijne zakken bevonden linne zakje met vier stukken van vijf franken een stuk van vijf en twintig cents, vier stukken van tien cents.

En heb ik Burgemeester dit proces verbaal opgemaakt op den eed bij den aanvang mijner bediening afgelegd op dato in het hoofd dezes vermeld.

De Burgemeester.

HWR leden uitstapje goed bevallen

Na door corona gedwongen meer dan twee jaar aan onze stoel gekluisterd te zijn geweest, mochten we met de leden weer genieten van een uitstapje. De keuze was, na deze lange pauze, dit keer gevallen op het Océ Museum in Venlo met aansluitend een bezoek aan de Rozenhof in het Noord-Limburgse rozendorp Lottum.

We werden in Venlo verwelkomd met koffie en een lekkernij. Na een korte introductie werden we in drie groepen uitvoerig geïnformeerd hoe het familiebedrijf de weg van boterkleursel en blauwdruktechniek heeft afgelegd naar een producent van zeer complexe kopieer- en printapparatuur. Systemen zoals die heden ten dage in veel bedrijven worden gebruikt. Alles op het scherm kan geprint worden, van correspondentie tot boek, van technische tekeningen tot kleurrijke reclame banners. Het is verbazingwekkend hoe dit bedrijf uitgroeide tot een wereldwijd toonaangevende onderneming op het gebied van hightech printsystemen. Een bedrijf dat indruk gemaakt heeft op onze leden.

Na een aangename lunch in De Rozenhof kregen we een heldere rondleiding in de toprozentuin en het rozenkenniscentrum. Hoewel het hoogtepunt van de bloeitijd inmiddels voorbij was konden we toch met volle teugen genieten van de vele kleurige rozenperken en de nieuwe belevingstuin. In Lottum ademt alles rozen. Het zijn zo veel soorten dat er jaarlijks tijdens de rozenfeesten een prachtige rozenkoningin gepresenteerd wordt. Zij moet mede bevorderen dat de huidige 70% van de totale Nederlandse productie van tuinrozen, die in Lottum gekweekt wordt, voor de toekomst behouden, of liever vergroot kan worden.

Na de rondleiding werd nog even nagepraat met een kop koffie en na een versnapering werd de terugreis weer aanvaard. Een mooie dag met dank aan de organisatie namens alle leden.

De nieuwe Schééper is weer in aantocht

Binnenkort verschijnt weer het nieuwste nummer van de Schééper, het kwartaalblad van de HWR. In deze nieuwe uitgave natuurlijk weer diverse interessante heemkundige verhalen. Daarbij staan veel oude foto's afgebeeld, zodat het niet alleen een interessant lees -, maar ook weer een mooi kijkblad is geworden.

In het openingsartikel door Thijs van der Zanden kunnen we het interview met Henk van der Put lezen, die door Thijs, met recht, een echte Reuselnaar wordt genoemd. Wim van Gompel publiceert deel 5 van de Reuselse bisjes. Bernard Flerackers zal de komende Schéépers vullen met zijn bijdrage over de Reuselse Missionarissen. Jo van Herk brengt dit keer de familie Lavrijsen-van Gisbergen in beeld.

Het is alweer 25 jaar geleden dat de fusie tussen de gemeente Reusel en Hooge- en Lage Mierde plaatsvond; Thijs interviewde Romy van Deursen die in dat jaar geboren werd.

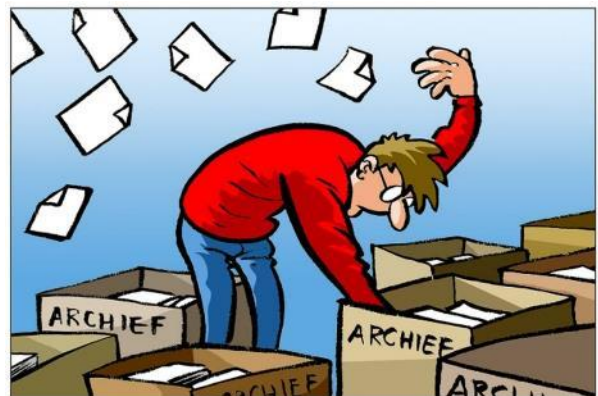
Zoals velen hebben gelezen of gezien wordt er weer ouderwets begrazen op de hei. Nanny 't Hart interviewde de schaapherder Tim van Delft, die kort vertelt hoe een moderne schaapherder zijn werk doet. Ook de andere herder Emiel van Doormalen ziet u bezig in de Grote Cirkel. Vervolgens een artikel van Hans van Loonen over de scheepers in vroegere tijden.

Misschien vindt u het leuk om een abonnement als cadeautje te geven aan ouders, grootouders of vrienden. Aanmelden kan per e-mail: adminscheeper@heemkundereusel.nl

Veel leesplezier!

Werkgroep Archief

In ons HWR archief zijn de afgelopen decennia tal van documenten, krantenknipsels en -berichten verzameld die, door de digitale eisen der tijd, opgeschoond en gesorteerd moesten worden. Veel berichten waren in "veelvoud" opgeslagen en het gericht zoeken naar gewenste artikelen was gaandeweg een "hell of a job" geworden.

Onze archief werkgroep heeft zich al geruime tijd van haar meer dan beste kant laten zien en alle mappen met berichten geschoond en teruggebracht tot normale proporties.

Maar het vervolg ligt al te wachten: het scannen en rubriceren van alle berichten voor de toekomst maar ook daarvoor schrikken onze collega's niet terug.

Schapen begrazen de Grote Cirkel in Reusel

Tim van Delft is schapsherder en is met zijn schapen de Grote Cirkel aan het begrazen. Met zijn kudde van ongeveer 250 rasechte Kempische heideschapen gaat hij de komende jaren de heidevelden 'beheren' in Reusel en wijde omgeving. Deze oude vorm van heide- en landschapsbeheer was van de twaalfde tot en met de negentiende eeuw heel belangrijk voor de landbouw en heeft het landschap veranderd in uitgestrekte heidevelden. De belangrijkste reden van het houden van schapen was het verkrijgen van mest. Zonder mest was het immers onmogelijke graan en voedsel te winnen uit de schrale zandgronden. Eeuwenlang was de status van de Kempisch boer gebaseerd op de grootte van de mesthoop, die bij de boerderij lag. Daar komt ook het spreekwoord vandaan: "**Hoe grutter d'n hoop hoe grutter d'n boer.**"

Lees ook in Schééper 134 het interview van onze Schééper redactie met Tim en tevens een artikel over de Reuselse scheepers in vroegere tijden

HWR presenteert historie van de voormalige Karel 1 Sigarenfabriek

Op zaterdag 9 juli j.l. had de Kunst- en Cultuurkring Reusel-De Mierden een druk bezochte activiteit, en nog wel binnen de grenzen van Reusel. In de ochtend werden ze ontvangen

door vier kunstenaars die deel uit maken van KEK (Karel 1 Kunst).

Na de lunch verzorgden namens de HWR Thijs van der Zanden en Bernard Fleerackers, geassisteerd door Martien Heesters een inleiding over de historie van het gebouw van de Karel I-fabriek. Aan de hand van een mooie presentatie vertelden zij over de gebeurtenissen van de fabriek. Opgericht in 1928 door Henri van Abbe werkten er honderden werknemers, waarvan er velen elke dag uit België kwamen. Van de sigarenfabrieken in Reusel was Karel I in die tijd de grootste.

Na de bevrijding van Reusel in oktober 1944 werden de kerkdiensten bijna anderhalf jaar lang gehouden in de kantine van de fabriek. Ook werden er na de oorlog gedurende zo'n 6 weken honderden mensen, waarvan men dacht dat ze met de Duitsers hadden geheuld, geïnterneerd. De omstandigheden waaronder die mensen daar verbleven, waren erbarmelijk. De kantine werd in die tijd, tot aan de in gebruik neming van de Kei ook gebruikt voor grote voorstellingen. De oorlogsrevue "En we duiken nie mer onder" waarvan de opbrengst bestemd was voor het herstel van de zwaar beschadigde kerk, werd er diverse malen opgevoerd. Ook de opvoering van het theaterstuk "de Gloeiïge" werd hier in 1959 ten tonele gevoerd bij gelegenheid van het feit dat de fraters 75 jaar in Reusel verbleven. Een korte rondleiding door het oude deel van de fabriek, waarvan hier en daar nog authentieke elementen zichtbaar zijn, maakte de dag compleet. De deelnemers hebben genoten. Sinds 2001 is het gebouw officieel een rijksmonument.

Voor wie de HWR presentatie ook wil bekijken (of nog eens wil terugkijken):

<https://heemkundereusel.nl/lezingen.html>

Reminder Actie Rabo ClubSupport

Ook dit jaar heeft onze HWR zich weer ingeschreven om door jullie stemmen mee te dingen naar de gunsten van de Rabo ClubSupport.

Omdat de gemeente Reusel – De Mierden dit jaar haar 25-jarig jubileum viert willen wij een

tentoonstelling inrichten waarin o.a. de aanleiding tot de herindeling en de geschiedenis van onze vier kernen aan bod komen. Daarnaast gaan wij, gezamenlijk met alle kernen en in samenwerking met de lokale verenigingen, voor de gehele bevolking activiteiten organiseren met als doelstelling: verbroedering en dorpskennis.

Iedereen, die onze vereniging een goed hart toedraagt en lid is van de Rabobank kan van 5 t/m 27 september de stem uitbrengen op HWR, wat zeer gewaardeerd wordt. Ben je nog geen lid van de Rabobank? Registreer je dan via de Rabo App en steun het goede doel.

In Memoriam

Op 11 augustus is ons gewaardeerd medelid, Martien Heesters, door een noodlottig ongeval op tragische wijze om het leven gekomen.

Gedurende zijn bijna 40-jarig lidmaatschap van onze vereniging heeft hij zich op velerlei gebied zeer verdienstelijk gemaakt, heeft publicaties op zijn naam staan en heeft een aantal jaren als voorzitter leiding en richting gegeven aan onze HWR.

Tot het laatste moment was hij betrokken bij het wel en wee maar zijn laatste passie, het boek over de sigarenindustrie in de Kempen, heeft hij, mede door zijn slopende ziekte van de laatste jaren, niet meer kunnen realiseren. Het zal hem ongetwijfeld deugd hebben gedaan dat hij recent nog een bijdrage heeft kunnen leveren aan de presentatie in de Karel I sigarenfabriek in Reusel.

Onze gedachten en medeleven gaan uit naar zijn echtgenote, kinderen en kleinkinderen die wij veel sterkte wensen bij dit enorme verlies.

Op donderdag 18 augustus hebben onze leden afscheid genomen van Martien.

Tradities in Brabant – Brabants Heem

Een bijzondere inblik in de vele tradities die Noord-Brabant kent. Door de medewerking van de aangesloten heemkundekringen en erfgoedverenigingen is het boek "Tradities in Brabant" een waardevol, rijk geïllustreerd boek geworden, dat past bij de viering van het 75-jarig bestaan van Brabants Heem op 20 oktober. Dan wordt het boek officieel ten doop gehouden.

Aan het boek hebben honderdtien heemkundekringen / erfgoedorganisaties meegewerkt, waaronder onze eigen HWR. Vele plaatselijke tradities zijn aangereikt en opgenomen in het boek. De HWR

bijdrage is geschreven door Wim van Gompel met als onderwerp onze vermaarde Reuselse kermis. De samenstellers hebben het boek aangevuld met nog meer bestaande tradities die van generatie op generatie worden doorgegeven. Tegenwoordig spreken we van immaterieel erfgoed.

Nieuwsbrieven

Deze maand ontving het HWR secretariaat diverse nieuwsbrieven van collega verenigingen. Deze zijn hier te lezen:

De Koerier van Brabants Heem - juni 2022 nr 93:
<https://bit.ly/3eS1SLs>

Nieuwsbrief Heemkunde de Heerlijkheid Oirschot - september 2022: <https://bit.ly/3UcO1iN>

Nieuwsbrief Brabanders en hun Taal - september 2022: <https://bit.ly/3UatBqS>

Nieuwsbrief Brabants Erfgoed - september 2022: <https://bit.ly/3SaApTD>

Nieuwsbrief Erfgoed Brabant - augustus 2022: <https://bit.ly/3QJyx2P>

Nieuwsbrief HSK De Acht Zaligheden - september 2022: <https://bit.ly/3BieFyi>

Nieuwsbrief BHIC - augustus 2022: <https://bit.ly/3S91y9A>

Nieuwsbrief CBG | Centrum voor familiegeschiedenis - augustus 2022: <https://bit.ly/3BHjBhu>

Nieuwsbrief Heemkunde Kring Pladella Villa - september 2022: <https://bit.ly/3xmseLj>

Nieuwsbrief Regionaal Archief Tilburg - juli 2022: <https://bit.ly/3S7IUyA>

Mededelingenblad Heemkundekring Weerderheem Valkenswaard - september 2022: <https://bit.ly/3L5rvmG>

Nieuwsbrief Brabants Heem - juli 2022: <https://bit.ly/3BkJDG4>

Nieuwsbrief heemkundekring Amalia van Solms Baarle-Nassau/Hertog - september 2022: <https://bit.ly/3RLk5c7>

Nieuwsbrief Heemkundekring Tilborch - september 2022: <https://bit.ly/3Lht2ax>

Nieuwsbrief Erfgoedhuis Veldhoven - aug/sept 2022: <https://bit.ly/3xP9rt5>

Nieuwsbrief Erfgoedvereniging Dye van Best - mei 2022: <https://bit.ly/3qCnntY>

Heemkunde Werkgroep Reusel heeft ook een facebook pagina. Je kunt ons vinden op: <https://www.facebook.com/heemkundereusel>

Heemkunde Werkgroep Reusel
@heemkundereusel · Historisch museum

Wil jij onze Nieuwsbrief ook regelmatig ontvangen stuur dan een email naar secretaris@heemkundereusel.nl

Ook voor afmeldingen mailen naar secretaris@heemkundereusel.nl

Deze HWR nieuwsbrief en oudere afleveringen zijn terug te lezen in een archief op onze website: heemkundereusel.nl/nieuwsbrief.html

Aan de bedelstaf raken

Het gezegde ‘aan de bedelstaf raken’ kan je als persoon beter maar niet overkomen. Wat betekent ‘aan de bedelstaf raken’ precies en waar komt dit gezegde vandaan?

Wie aan de bedelstaf raakt of geraakt is, is niet echt te benijden. Hij of zij is in armoede vervallen en heeft geen geld of bezittingen meer. De betreffende persoon is dus feitelijk erg arm. Door middel van bedelen en het ontvangen van aalmoezen moet er dan in het primaire levensonderhoud worden voorzien.

Herkomst van de bedelstaf

Omdat zwervers, armoedzaaiers en mensen zonder bezittingen vaak rondliepen met een staf of stok, is de term ‘bedelstaf’ in het gezegde in gebruik geraakt. Dit gebeurde volgens de taalkundige F.A. Stoett echter pas in de negentiende eeuw. Tot die tijd was in het Nederlands de uitdrukking ‘tot den beedelzak gebragt zijn’ gebruikelijk. Deze uitdrukking kan verklaard worden doordat armen in de Middeleeuwen vaak een knapzak hadden met daarin hun schamele bezittingen en/of wat voedsel.

De uitdrukking ‘aan de bedelstaf raken’, of ‘aan de bedelstaf zijn of geraken’ is in onze taal beland vanuit het Duits. De oudste vermeldingen in het Duits gaan volgens taalkundigen terug tot de twaalfde eeuw: *‘An den Bettelstab kommen’* en *‘Einen an den Bettelstab bringen’*.

De tot nu toe oudste vermelding in het Nederlands van het fenomeen bedelstaf komt uit 1155: *‘Hij loopt op een draf naar den bedelstaf ...’*

In het Nederlands wordt de term ‘bedelstaf’, in combinatie met bedelzak, vanaf de jaren 1970 ook wel overdrachtelijk gebruikt om het mannelijk geslachtsdeel aan te duiden. Zo gebruikte de schrijver Louis Paul Boon in 1972 de bedelstaf in zijn boek *Mieke Maaïke’s obscene jeugd* als synoniem voor het mannelijk geslachtsdeel.

Bron: Historiek